

*В. Оляновська,
студентка магістратури,
О. Гуманкова,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

ВРАХУВАННЯ ДОМІНУЮЧИХ РЕПРЕЗЕНТАТИВНИХ СИСТЕМ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЧИТАННІ

Формування основ англomовної компетентності у читанні є одним із важливих завдань, які стоять перед ранньою іншомовною освітою. В концепції Нової української школи уміння читання визначено наскрізними вміннями, якими мають опанувати учні на початковому ступені [5]. Відтак, пошук шляхів оптимізації зазначеної компетентності є актуальним.

Слідом за С. Ніколаєвою, Є. Бондаревською, П. Пехотою, П. Гусаком, Г. Селевком, І. Якиманською, Дж. Гріндером, Р. Бендлером та іншими, вважаємо, що використання особистісно-орієнтованих технологій навчання, зокрема технологій, які ґрунтуються на врахуванні особистісних характеристик учнів в навчально-виховному процесі дозволить підвищити ефективність формування досліджуваної компетентності.

Технологія диференційованого навчання, яка є особистісно-орієнтованою, спрямовує на врахування індивідуально-типологічних психологічних особливостей учнів в процесі організації навчання та передбачає адаптацію компонентів навчання до визначених особливостей школярів[1: 118]. Найчастіше науковці пропонують враховувати: загальні навчальні здібності учнів, домінуючі здібності до певних видів начальної діяльності, пізнавальні інтереси, психофізіологічні особливості тощо[4: 64].

До переліку психофізіологічних особливостей, які доцільно враховувати у навчанні учнів науковці відносять репрезентативні системи. Ми вважаємо, що врахування домінуючих репрезентативних систем учнів є перспективним в процесі навчання іноземної мови в цілому та у процесі формування компетентності у читанні зокрема, оскільки виключає оцінювання та є визнанням унікальності учнів у виборі зручних для них способів сприйняття та запам'ятовування навчальної інформації.

Метою нашої статті є конкретизація практичних шляхів врахування домінуючих репрезентативних систем учнів в процесі формування англomовної компетентності у читанні.

Нагадаємо, що науковій літературі виділяють три репрезентативні системи: аудіальну, візуальну та кінестетичну [2]. Ми погоджуємося з точкою зору К.Фоменко, яка вказує на те, що у кожної людини в процесі сприйняття, осмислення, запам'ятовування інформації активною є домінуюча репрезентативна система візуальна, аудіальна або кінестетична [7: 233].

Як зазначено попередньо, ми розглядаємо врахування домінуючих репрезентативних систем учнів в контексті реалізації технології

диференційованого навчання. Зазначена технологія передбачає: діагностику домінуючих репрезентативних систем учнів, умовне групування учнів на основі даних діагностики, ознайомлення з характеристиками кожної групи (аудіалів, візуалів, кінестетиків), відбір технологій, засобів навчання відповідно до домінуючих репрезентативних систем учнівського контингенту конкретної групи (класу)[4].

Охарактеризуємо учнів з різними домінуючими репрезентативними системами.

Візуали (домінуюча візуальна репрезентативна система). Такі учні дуже чутливі до інформації, поданої у вигляді образів та графічних зображень предметів. У свідомості цих учнів предметні образи, картини пов'язані з мовними явищами. Кожного разу, коли звучить слово, воно викликає в пам'яті образ, що пояснює це слово, і навпаки, предметний образ викликає слова в пам'яті та бажання їх відтворити. [3: 4]

Аудіали (домінуюча аудіальна репрезентативна система). Ці учні дуже чутливі до звукової інформації, музики та ритму. Вони швидко сприймають і запам'ятовують усні розповіді, пісні, рими, мелодію та інформацію, яка подається з музичним супроводом. У свідомості цих учнів звуки, ритми, музика та мелодії викликають у пам'яті образи мовних явищ, якими вони супроводжуються та прагнення їх відтворити. Аудіали завжди готові відповідати на запитання, слухати розповіді та імітувати тон і предикати оповідача. [3: 5]

Кінестетики (домінуюча кінестетична репрезентативна система). Таким учням потрібні фізичні рухи та активна взаємодія з навколишнім середовищем. Інформація, пов'язана з руховою активністю та дотиком, сприймається найкраще. Саме тактильні відчуття, участь у різноманітних видах фізичної діяльності, викликають мовні явища в пам'яті цих учнів та бажання їх відтворити. [3: 10]

Враховуючи тему нашого дослідження, а саме той факт, що ми здійснюємо диференційоване навчання на основі врахування домінуючих репрезентативних систем учнів в процесі формування англомовної компетентності у читанні важливою є інтеграція завдань, розроблених з урахуванням зазначених характеристик учнів в методичні етапи роботи з текстами для читання.

У методичних джерелах робота з текстами для читання включає три етапи. Перший *дотекстовий* – передбачає підготовку учнів до сприйняття тексту, активізацію мовного та мовленнєвого досвіду в конкретній ситуації та темі. На цьому етапі пропонуються дотекстові вправи, формулюються завдання, які передують читанню тексту. Другий етап *текстовий* – передбачає власне читання учнями тексту та виконання комунікативного завдання. Третій етап *післятекстовий* - передбачає контроль розуміння тексту, обговорення змісту прочитаного тексту, навчання смислової переробки інформації тексту, виконання тестів множинного чи альтернативного вибору з метою перевірки розуміння учнями основної інформації та важливих деталей. [6: 383]

Зважаючи на розглянуті етапи роботи з текстом пропонуємо зразки вправ, які дозволять активізувати учнів з різними домінуючими репрезентативними системами.

На дотекстовому етапі з метою передбачення учнями змісту текста для учнів домінуючою аудіальною системою пропонуємо вправу: Listen to the song and guess what the text is about. Для учнів з домінуючою візуальною системою пропонуємо вправу: Look at the picture and guess what the text is about? Для учнів з домінуючою кінестетичною репрезентативною системою пропонуємо вправу: Do the puzzle and guess what the text is about?

На текстовому етапі, власне читання тексту, відбувається організація читання тексту учнями, виконання завдань, визначених заздалегідь. Для учнів домінуючою аудіальною системою надаємо завдання: Choose the music to the mood of the text. Для учнів з домінуючою візуальною системою – Read the text and match the number of the picture with the correct sentence. Для кінестетиків – Read and stick the pictures to the correct places in the sentences.

На післятекстовому етапі йде перевірка сприймання учнями тесту, вмінь орієнтуватися, швидко знаходити одиниці смислової інформації. Для учнів з домінуючою аудіальною системою можна запропонувати вправу: Musical questions (учні передають один одному картку із запитанням до тексту, грає музика, коли вчитель зупиняє музику той учень у якого на момент зупинки опиняється картка дає відповідь на запитання). Для учнів з домінуючою візуальною системою пропонуємо вправу: Draw the main character (characters) of the text and describe them. Для кінестетиків актуальною буде вправа: Put the pictures in the correct order and retell the text.

Отже, беручи до уваги домінуючі репрезентативні системи учнів вчитель може надавати вправи та завдання, які дозволять активізувати всіх учнів в процесі роботи з текстом для читання, що посилить мотивацію школярів, оптимізує засвоєння матеріалу всіма учнями класу (групи), що в цілому сприятиме формуванню компетентності у читанні учнів початкової школи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Братанич О. Г. Педагогічні умови диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 “Теорія навчання” / О. Г. Братанич. – Кривий Ріг, 2001. – 207 с.
2. Види репрезентативних систем. Визначення провідної репрезентативної системи moysosvita.com.ua/psiholog
3. Гуманкова О.С. Диференційований підхід у навчанні на уроках іноземної мови в початковій школі. – Х.: Вид. група «Основа», 2009-108с
4. Гуманкова О.С. Підготовка майбутніх учителів до здійснення диференційованого підходу у навчанні учнів загальноосвітніх навчальних закладів /дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04- теорія і методика професійної освіти: Житомирський державний університет ім. І. Франка-Житомир 2012-254с
5. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. — К. : ТОВ «Видавничий дім «Пляєди», 2017-206с

6. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. — К. : Ленвіт, 2013. — 590 с

7. Фоменко К.І. Психодіагностика провідної репрезентативної системи //Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Психологія, Випуск 56, 2017 с233-241.